

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри фінансів
і кредиту

Протокол № 1 від 02.09.2024 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної
роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	«Фінанси і кредит»

Розробники:
д.е.н., професор

к.е.н., доцент

В.о. завідувача кафедри
фінансів і кредиту

Гарант програми

Ірина ЖУРАВЛЬОВА

Марина БЕРЕСТ

Світлана ЛЕЛЮК

Ірина ЖУРАВЛЬОВА

Харків
2024

ВСТУП

Практика є обов'язковим компонентом підготовки фахівців із вищою освітою. Практика здобувачів вищої освіти передбачає безперервність та послідовність її проведення.

Робоча програма науково-дослідної практики складена відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит» другого (магістерської) рівня спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

1. Характеристика, мета, завдання та результати науково-дослідної практики

1.1. Характеристика науково-дослідної практики

Кількість кредитів	Загальна кількість годин				Вид контролю	Семестр
3	90				Звіт	3
	З них:					
	лекцій	практичні	лабораторні	самостійна робота		
	2	16	6	66		

1.2. Мета науково-дослідної практики – набуття вмінь адаптувати теоретичні положення, методичний інструментарій, викладених у спеціальній літературі, передовий досвід підприємництва до умов діяльності конкретного підприємства, установи, організації; закріплення практичних навичок у проведенні економічного дослідження, формування його інформаційного, облікового або фінансового та методичного забезпечення, з огляду на сутність проблем, що вирішують, та обмежень, пов'язаних із діяльністю конкретного підприємства, установи, організації; розвиток навичок і вмінь щодо інформаційно-аналітичної, облікової та консалтингової діяльності для вирішення проблем функціонування підприємницьких структур у сучасних умовах господарювання; упровадження науково обґрунтованих рекомендацій і пропозицій у діяльність державних органів влади та управлінь різних рівнів.

1.3. Основні завдання та результати науково-дослідної практики

Основним завданням науково-дослідної практики є формування загальних та спеціальних компетентностей, які потрібні для майбутнього фаху. Результати навчання та компетентності, які формує освітня компонента визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує освітня компонента

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
ПР01	ЗК1
ПР02	СК1
ПР03	СК2, СК4, СК10

ПР04	СК7
ПР06	ЗК3, ЗК6
ПР09	ЗК7
ПР12	ЗК5
ПР14	ЗК4

де:

ПР01. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ПР02. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР03. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПР04. Відшуковувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР06. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ПР09. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

ПР14. Здійснювати стратегічний, оперативний фінансовий контролінг та смарт-контролінг.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК7. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

СК2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК10. Здатність до організації системи фінансового контролінгу на суб'єкті господарювання та її адміністрування.

2. Зміст науково-дослідної практики.

2.1. Науково-дослідна практика є важливою складовою підготовки фахівців, що дозволяє здобувачам здобути практичні навички у проведенні

наукових досліджень, поглибити теоретичні знання та підготуватись до написання кваліфікаційних робіт. Практика формує у здобувачів компетенції, необхідні для самостійного проведення наукових досліджень, аналізу отриманих даних та презентації результатів.

2.2. Завдання науково-дослідної практики:

поглиблення та систематизація теоретичних знань з обраної наукової галузі;

оволодіння сучасними методами наукового дослідження;

набуття навичок планування та організації науково-дослідної роботи;

збір, обробка та аналіз фактичного матеріалу;

формування вмінь формулювати висновки та розробляти рекомендації за результатами дослідження;

підготовка наукових публікацій та доповідей.

2.3. Індивідуальні завдання з практики включають:

формування звіту за результатами проходження науково-дослідної практики;

подання на кафедру друкованого примірника статті з візою наукового керівника;

подання на кафедру друкованого примірника тез доповідей із візою наукового керівника;

захист звіту за результатами проходження науково-дослідної практики.

2.4. Вимоги до звіту з науково-дослідної практики.

Кожний підрозділ будь-якої наукової роботи або статті має містити певні етапи наукового дослідження, які можна розкласти на такі основні компоненти: ставлення проблеми; актуальність дослідження; зв'язок авторського доробку з важливими науковими та практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячено означену статтю; наукова новизна; методологічне або загальнонаукове значення; виклад основного матеріалу; головні висновки; перспективи використання результатів дослідження.

Актуальність дослідження – це відображення важливості дослідження того чи іншого питання в цей момент часу, у сучасних умовах, у конкретній ситуації тощо. З опису актуальності дослідження має бути зрозумілим ступінь значущості цього дослідження, його необхідності та практичної або теоретичної цінності.

Наукову новизну отриманих результатів не має бути зведено до простого переліку встановлених фактів, ідей, закономірностей, вона має розкривати головну наукову концепцію автора, давати наукове пояснення його досліджень у новому якісному та кількісному аспектах (розвиток відомих ідей, відкриття нових законів, явищ, закономірностей, наукове обґрунтування нових методів розрахунку, вимірювань, технічних рішень та ін.).

Титульна сторінка звіту з науково-дослідної практики містить: найменування вищого навчального закладу та випускової кафедри; дані про автора роботи; науковий ступінь, учене звання, прізвище, ім'я, по батькові керівника від університету; науковий ступінь, учене звання, прізвище, ім'я, по батькові керівника магістерської дипломної роботи; місто, рік. Виконується на аркуші формату А4 з усіма підписами (здобувача, керівника від університету, керівника дипломної роботи, завідувача кафедри).

Звіт з науково-дослідної потрібно оформити у друкованому вигляді на аркушах формату А4, ілюструвати графіками, схемами тощо з урахуванням специфічних вимог. Обсяг роботи – не менший ніж 20 сторінок. Поля: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє й нижнє – по 20 мм. Текст розташовується з вирівнюванням по ширині сторінки в автоматичному режимі, не допускає перенесення слів. Абзац встановлюється автоматично, однаковий по всій роботі. Шрифт – 14 Times New Roman, колір – чорний, середньої жирності. Міжрядковий інтервал – 1,3.

На початку текстової частини – титульний аркуш, на якому має бути підпис керівника практики й дата перевірки звіту, що є підставою для допуску здобувача до його захисту.

Другий аркуш – зміст звіту, де зазначено його розділи. Слово «ЗМІСТ» друкують великими літерами й розташовують по центру сторінки. У правій частині листа вказують номери сторінок, із яких починають розділи звіту.

Третій аркуш – ВСТУП. Так пронумеровано сторінки звіту, номер аркуша – 3, однак його передбачають, але не проставляють на цьому аркуші. Нумерацію сторінок проставляють у правому верхньому куті четвертої сторінки звіту.

Кожен розділ наданого звіту починають із нової сторінки. Назви розділів відокремлюють від основного тексту двома міжрядковими інтервалами. Між текстом, рисунками, таблицями використовують пропуск – один міжрядковий інтервал. До рисунків у звіті належать: схеми, діаграми та графіки, які подають безпосередньо після тексту, де їх вперше згадують, або на наступній сторінці. Ілюстрації обов'язково мають бути наявними у звіті. Їх може бути створено самостійно або запозичено з інших літературних джерел, але з авторськими доповненнями і змінами. Усі ілюстрації повинні мати єдине позначення «Рис.».

Таблиці у звіті використовують для подання цифрових даних, а також окремих фрагментів тексту, зокрема, матеріалу, де наведено порівняльні характеристики будь-якого предмета чи явища. Над таблицею розташовують слово «Таблиця» і її номер у правому верхньому куті; нижче розташовують назву таблиці по центру сторінки. Кожну таблицю розміщують у тексті звіту після першої згадки про неї, а якщо на цій сторінці місця для таблиці недостатньо, то її переносять на наступну сторінку. Наведений матеріалу таблицях має бути доказовою базою для висновків і рішень.

Після викладення основного матеріалу звіту здобувач формулює загальні висновки за роботою. Висновки починають із нової сторінки, де слово «ВИСНОВКИ» та текст висновків оформлюють, згідно зі вказаними вимогами оформлення структурних елементів звіту.

Перелік використаних джерел має бути наведено після висновку з нової сторінки. Перелік джерел розташовують з окремої сторінки за абеткою.

Додатки до звіту розміщують у кінці роботи після переліку використаних джерел і відокремлюють від основної частини звіту сторінкою з назвою по центру – «ДОДАТКИ» (друкують великими літерами) і порядковим номером сторінки у правому верхньому куті аркуша. Наступні сторінки додатків не нумерують.

Додатки варто позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад «Додаток А», «Додаток Б». Ілюстрації, таблиці, формули й рівняння слід нумерувати в межах кожного додатка, наприклад, «Рис. А.3», «Таблиця Б.2», формула (Д.5).

Підготовлений звіт з науково-дослідної практики обов'язково перевіряється на унікальність.

3. Вимоги до баз практик

Науково-дослідна практика передбачає проведення аудиторних занять (лекційних, практичних та лабораторних), які проводяться у відповідності до графіку навчального процесу та розкладу занять ХНЕУ ім С. Кузнеця на відповідний навчальний рік.

4. Організація проведення та керівництво практиками

Керівниками науково-дослідної практики призначаються досвідчені фахівці кафедри, які попередньо вільно обрані здобувачами керівниками дипломних магістерських робіт.

Керівник спільно зі здобувачем розробляє індивідуальне завдання на практику, яке має відповідати темі майбутньої кваліфікаційної роботи та містити чітко сформульовані цілі, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження та очікувані результати. Регулярні консультації з керівником є обов'язковими для обговорення ходу дослідження, вирішення проблемних питань та коригування напрямку роботи.

5. Підбиття підсумків науково-дослідної практики.

Після закінчення терміну практики здобувачі звітують про виконання програми практики та індивідуальних завдань. Звіт оформлюється відповідно до вимог встановлених кафедрою.

Письмовий звіт, підписаний і рецензований безпосередньо керівником магістерської дипломної роботи, подається на рецензування керівнику практики від кафедри.

Звіт практики захищається здобувачем перед комісією, призначеною завідувачем кафедри. До складу комісії входять керівники практики від кафедри, викладачі кафедри, які викладали спеціальні дисципліни. Комісія приймає звіт у здобувачів у навчальному закладі.

Диференційована оцінка за практику виставляється у відомість обліку поточної і підсумкової успішності та в індивідуальний навчальний план

здобувача за підписами членів комісії. Оцінка за практику враховується при призначенні рейтингової позиції здобувача.

У разі отримання менше ніж 59 балів за звіт з практики здобувач вищої освіти має право на два її передзахисту перед комісією. Здобувачі вищої освіти, які не захистили в призначений термін звіти з практики, мають академічну заборгованість.

Підсумки кожної практики обговорюються на засіданнях кафедри.

6. Критерії оцінювання результатів науково-дослідної практики.

Оцінка результатів проходження та захисту практики проводиться за 100- бальною системою оцінювання результатів навчання, прийнятою в Університеті. Підсумкова кількість балів, отримана здобувачем вищої освіти за результатами проходження практики враховує:

- відгук керівника магістерської дипломної роботи;
- презентацію здобувачем вищої освіти результатів проходження практики під час захисту звіту;
- відповіді на запитання.

Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання результатів навчання
90-100	Звіт про проходження практики, оформлений у відповідності до вимог і поданий до захисту у визначений кафедрою термін; звіт містить елементи новизни, має практичне значення; здобувач оволодів навичками дослідної роботи: збору інформації, аналізу, формулювання висновків, пропозицій; відповідь здобувача вищої освіти на питання членів комісії вичерпна.
82-89	Програма практики розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру; недостатньо використані в процесі аналізу матеріали звітності; мають місце окремі зауваження щодо оформлення звіту; здобувач на захисті продемонстрував добрі знання, відповів на запитання членів комісії.
74-81	Мають місце окремі зауваження щодо оформлення звіту; опущені граматичні та стилістичні помилки; мають місце неточності у розрахунках при проведенні аналізу; на захисті здобувач продемонстрував задовільні знання; відповіді на запитання членів комісії неточні або неповні.
64-73	Звіт про проходження практики, оформлений з численними помилками або не в повному обсязі, на захисті здобувач проявив повне незнання досліджуваного об'єкта, не зумів задовільно відповісти на поставлені запитання членів комісії.
60-63	Здобувач допустив суттєві помилки при вирішенні завдань науково-дослідної практики, неспроможний дати пояснення виконаних розрахунків; звітні документи оформлені з помилками; оцінка керівника з практики та характеристика свідчать про низький рівень володіння знаннями, уміннями та компетенціями.
35-59	Звіт подано керівникові на перевірку з порушенням термінів; виконаний із суттєвими запозиченнями інформаційно-теоретичного матеріалу; оформлення звіту не відповідає вимогам; зміст звіту не розкрито.
1-35	Відсутні звітні документи: звіт, відгук керівника магістерської дипломної роботи.

7. Рекомендована література

Основна

1. Алексєєнко І. І. Управління проєктами та вартістю підприємства в умовах цифровізації: аналіз бізнес-процесів і візуалізація фінансових даних / І. І. Алексєєнко, С. В. Лелюк, О. П. Полтініна // Цифрова економіка як фактор економічного зростання держави : колект. монографія. – Херсон : Гельветика, 2021. – С. 80-98. – Режим доступу: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27824>
2. Арутюнян С. С. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / С. С. Арутюнян, М. І. Іоргачова та ін. ; за заг. ред. С. С. Арутюнян, М. І. Іоргачова. – Харків : «Діса плюс», 2020. – 312 с.
3. Банківський менеджмент : навчальний посібник / [Зянько В. В., Б22 Єпіфанова І. Ю., Коваль Н. О., Ткачук Л. М.]. – 3-те вид., доп. – Вінниця : ВНТУ, 2022. – 170 с. – Режим доступу: <https://surl.li/yaqybt>
4. Верланов Ю. Ю. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Ю. Ю. Верланов. – Миколаїв : ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. – 336 с. 46
5. Журавльова І. Фінансовий менеджмент в сучасному вимірі / І. Журавльова // Acta Academiae Beregsasiensis. Economics. – 2023 – Вип.4. – С. 188-204. – Режим доступу: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/36045>
6. Опальчук Р. М. Страхувальний менеджмент : навчальний посібник / Р. М. Опальчук. – К. : ЦП "Компринт", 2023. – 251 с. – Режим доступу: <https://dglib.nubip.edu.ua/handle/123456789/10609>
7. Податковий менеджмент: навчальний посібник / А. В. Жаворонок, К. С. Шапошников, І. Я. Ткачук. – Одеса: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2022. – 220 с. – Режим доступу: <https://surl.li/ynceja>
8. Юшко С. В. Практикум із бюджетної системи [Електронний ресурс] : навч. посіб. / С. В. Юшко ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 187 с. – Режим доступу: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23337>
9. Aleksieienko I. Modeling business processes of making financial decisions using digital technologies / I. Aleksieienko, S. Leliuk. - Transformational economy: theoretical and practical aspects : Collective monograph. - Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2024. – Р. 383-402. – Access mode: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/35238>

Додаткова

10. Фінансова аналітика. Методичні рекомендації до практичних завдань для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" освітньої програми "Фінанси і кредит" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. М. М. Берест; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. – 46 с. – Режим доступу: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/30341>.

11. Кузенко Т. Б. Фінанси підприємств [Мультимедійні електронні інтерактивні видання] : Навчальний посібник / Т. Б. Кузенко, Н. В. Сабліна; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, 2022. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5292>

12. Кузенко Т. Б. Фінансова безпека підприємства : навчальний посібник / Т. Б. Кузенко, Н. В. Сабліна. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 123 с. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25172>.

13. Фінанси [Електронний ресурс] : навчально-методичний посібник / О. П. Полтініна, С. В. Юшко, Є. О. Малишко [та ін.]; за заг. ред. І. В. Журавльової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 215 с. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29052>.

14. Хвостенко В. С. Фінансовий інжиніринг [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В. С. Хвостенко, Л. О. Меренкова, М. Ю. Агапова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 119 с. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24504>.

15. Юшко С. В. Практикум із бюджетної системи [Електронний ресурс] : навч. посіб. / С. В. Юшко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 187 с. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23337>.

Інформаційні ресурси

16. Положення про організацію практики студентів у Харківському Національному Економічному Університеті імені Семена Кузнеця: ухвалене Протоколом Вченої ради ХНЕУ ім. С. Кузнеця № 1 від 24.01.2022 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/Polozhennya-pro-organizatsiyu-praktyky-studentiv.pdf>.

17. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс] : постанова НБУ № 368 від 28.08.2001. – Режим доступу : https://zakononline.com.ua/documents/show/226181_769731.

18. Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства економіки України від 26.10.2010 р. № 1361. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-vnesennja-zmin-dometodichnih-rekomendacii-shodo-vijavle-doc39053.html>.

19. Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки : Наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. № 170 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06>.

20. Modeling Systems with UML [Electronic resource]. – Access mode : http://akira.ruc.dk/~keld/teaching/OOP_e09/uml_modeling.pdf.